

Donsk friðarkona á Føroyaferð

Tá friðargongan annan hvítusunnudag kom av Oyggarvegnum oman móti Havnini, kom ein eldri donsk kona ímóti okkum. — Er hetta ein friðargonga? Eg eri við í donsku friðarrørsluni, segði konan, sum fekk at vita, at hon var vælkominn við í gonguna. Hon fylgdi við oman á Vaglið og niðan í Norðurlandahúsið. Tá fingi vit at vita, hvør konan var.

Astrid Blumensaadt er 86 ára gomul. Tað sæst ikki á henni, sjálvt um liv hennara í nøkur ár var alt annað enn lætt.

86 ára gomul virkin friðarkona

Sat í týningarlegu í Nazitýsklandi undir krígunum

— Alt tað, sum eg havi upplivað, fekk meg at virka fyri friði. Tað er min skylda, og tað sama siga hini við somu royndum sum eg, sigur Astrid Blumensaadt, sum er 86 ár og býr í Odense.

Hon meinar við tey mongu, kvinnur og menn í øllum Europa, sum í krigsárunum sótu fangar í týningarlegum í Nazitýsklandi. Hesir fangar hava ein altjóða felagsskap, og í Odense, har Astrid býr, hava fyrrverandi fangarnir eisini sitt felag og hittast hvørja viku.

Tey ringu árinu mugu ikki gloymast. Fyrrverandi fangarnir halda fram við at minna á ta tíðina, fyri at tilíkt ikki má henda aftur. Tað er teirra friðararbeiði, sum tey nú hava gjørt í meira enn 40 ár.

Astrid vátar sær ikki í tí ræðuliga. Sattliga greiðir hon frá, hvussu hon bleiv tikin, og hvussu hon kom ígjøgnum lívið í leguni. Góðar og ringar latur. Mótið misti hon ongantíð. — Vit høvdu viljan til at yvirleva og álít á, at nazistarnir fóru at tapa, sigur hon.

Fakfelagsfólk og mótarbeiddi hersetingini

Astrid Blumensaadt arbeiði á telefonstöð í Odense, tá Danmark varð hersett. Í átta ár hevði hon verið forkvinna í fakfelagnum.

— Eg vaknaði heilt tíðliga um morgunin av gangi. Tá sá eg svørt flogfær við nazimerkinum á flúgva lágt yvir býnum. Kriggið var komið til Danmarkar.

Astrid Blumensaadt skuldi á vakt tann morgunin á telefonstöðini. Har var alt á gosi. Øll tosaðu um, hvat hent var. Nøkur vóru so org, at tey beinanvegin slitu alt samband.

— Tað segdu vit ikki fyri nøkrum, tí tað var í strið við tænaðumannalógina, sigur Astrid.

Beinanvegin fór Astrid eins og mong onnur at mótarbeiða nazistunum. Tað fyrsta var at selja bløð, sum vóru ólógleg. Ólógleg, tí tey vóru ímóti hersetingini. Hon hevði eitt fast líð av fólki, sum keyptu bløðini. Og pengarnir, sum komu inn

fyri bløðini, fóru til at keypa nýtt pappir fyri. Alt varð gjørt í loyndum. Men so herdist kriggið, og uppgávarnar í móttøðuarbeiðinum blivu fleiri og størri.

Fekk álitisstarv

— Um hetta mundið fekk eg eina dóttur og noyddist eina tíð at leggja fakfelagsarbeiðið frá mær. Tá nakað var frálíðið, komu teir frá móttøðurørsluni og bóðu meg átaka mær eitt álitisstarv. Eg bar meg undan, tí eg gav bróst enn, men tók kortini av og bleiv leiðari fyri einum móttøðubólki.

Sjálvt um Gestapo einki visti um okkara virksemi, vóru tað fleiri í bólkinum, sum máttu vera serliga varin. Ein hevði verið við í bardaganum móti fascistunum í Spaniu, ein hevði sitið fyrri at hava havt ein dublikator, og so var tað ein kona, hvørs maður var sera virkin í móttøðurørsluni. Slik fólk vórðu altið eygleidd av politinum.

Arbeiðið hjá mær var ógvuliga fjølbroytt. Samstundis virkaði tann fyrsti

sabotasjubólkurin út frá okkara heimi. M.a. gjørdi teir seg inn á jarnbreytina fyri at forða nazistunum í teirra virksemi. Í mínum móttøðuarbeiði var ógvuliga hent at kunna fylgja við á so mongum økjum. Men tað var minni gott, tá eg varð handtikin, tí tá visti eg ov nógv, sigur Astrid Blumensaadt.

Long avhoyring

Summi móttøðufólk fingi fjalt seg, aðrenn Gestapo fekk hendur á teimum. Astrid Blumensaadt skuldi verið farin undir jørð dagin eftir, at hon varð tikin.

Í móttøðurørsluni høvdu tey ta meginreglu, at eingin mátti vitja fólk sum Astrid. Sendiboð skuldu brúkast. Men ein kenningur var óskettin. Hann kendi á sær, at Gestapo var eftir honum og fór til Astrid og tey at krógva ymisk pappir. Tá

hann so varð handtikin og pindur undir avhoyringum, nevndi hann Astrid fyri avhoyringarleiðaranum. Og so komu teir eftir henni.

— Í fyrstuni tosaði eg meg frá tí, segði, at tað mátti vera ein misskiljing. Tað var ein onnur við sama navni, sum var eftirlýst. Hann trúði mær, men tíverri kom ein yvirmaður hjá Gestapo framvið. Og so varð ein annar settur at avhoyra meg. Hann sendi boð eftir manninum, sum hevði avdúkað meg, og so var einki at gera.

— Í tímavis avnokaði eg allar skuldsetingarnar. Avhoyringarleiðarin var ógvuliga harðhendur. Sló byrsuna í borðið, setti ljós á meg og rópti. Eg skuldi svara beinanvegin, tí eg mátti ikki hugsa meg um.

Sum tímarir liðu, bleiv eg eitt sindur lættari at hava við at gera, og um kveldið fekk eg blýant og

Beint eftir kriggið hitti Astrid Blumensaadt føroysk skúlabørn og lærarar, sum vóru og vitjaðu í Danmark. Síðan hevur hon altíð ætlað sær til Føroya. Tá hon so í fjór sá film og framsýning í Odense, avgjordi hon, at nú skuldi tað verða.

Dagarnir í Føroyum fara m.a. við at tekna. Hvønn fyrrpart er hon úti við tekniblokkinum

pappir við mær í fangarúmið fyri at skriva undir, at eg játtaði meg seka.

Eg havi ikki sæð so óðan mann sum avhoyringarleiðaran, tá eg næsta morgun kom aftur við pappirinum. Har stóðu nevniliga nøvnini á tiggju fólki, sum eg visti vóru uttan fyri allan vanda. Fólk, sum vit høvdu sent til Svøríkis. Hetta hevði eg loyvi at gera, tá á stóð,